

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 342

Ubezpieczenia wobec wyzwań XXI wieku

Redaktor naukowy
Wanda Ronka-Chmielowiec

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Comp-rajt
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-461-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Maria Balcerowicz-Szkutnik, Włodzimierz Szkutnik: Sektor ubezpieczeń w krajach postradzieckiej Azji Środkowej	11
Teresa H. Bednarczyk: The systemic relevance of the reinsurance industry	28
Krystyna Ciuman: Finansjalizacja a sektor ubezpieczeń	37
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Analiza najważniejszych pozycji wynikowych według grup ubezpieczeń działu II w Polsce dla lat 2009-2011	44
Andrzej Grzebieniak: Ocena narzędzi marketingowych stosowanych przez zakłady ubezpieczeń w procesie zarządzania relacjami z klientami	57
Monika Hadaś-Dyduch: Zarządzanie ryzykiem poprzez ubezpieczenie	66
Beata Jackowska: Wpływ proporcji płci ubezpieczonych na wysokość jednorazowych składek netto w ubezpieczeniach na życie	77
Beata Jackowska, Tomasz Jurkiewicz, Ewa Wycinka: Satysfakcja przedsiębiorstw sektora MŚP z likwidacji szkód ubezpieczeniowych	87
Anna Jędrzychowska, Patrycja Kowalczyk-Rólczyńska, Ewa Poprawska: Sytuacja na rynku ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce na tle rynku europejskiego	98
Marcin Kawiński: Pozasądowe rozstrzyganie sporów a ochrona konsumentów branży ubezpieczeniowej	111
Nadezda Kirillova: Insurance for companies and households in Russia	127
Robert Kurek: Arbitraż nadzorczy na rynku usług finansowych – identyfikacja zjawiska	132
Piotr Majewski: Ubezpieczenia pojazdów zabytkowych	140
Marek Monkiewicz, Grażyna Sordyl, Bogusław Bamber: Alternatywne metody wykorzystania funduszu pomocowego zarządzanego przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (UFG)	150
Magdalena Mosionek-Schweda: Model Altmana jako narzędzie do oceny ryzyka upadłości przedsiębiorstw	164
Joanna Niżnik: Reformowanie systemów emerytalnych państw Europy Środkowej po kryzysie finansowym 2008 r. na przykładzie Czech i Węgier	176
Dorota Ostrowska: Insurance Guarantes market development in Poland in the years 2006-2012	186
Sylwia Pińkowska-Kamieniecka: Obowiązkowe zakładowe programy emerytalne w Europie	196
Piotr Pisarewicz: Nowe standardy rynku <i>bancassurance</i> w zakresie ubezpieczeń z elementem inwestycyjnym lub oszczędnościowym	206

Maria Płonka: Kierunki internacjonalizacji zakładów ubezpieczeń ze szczególnym uwzględnieniem towarzystw ubezpieczeń wzajemnych ...	216
Agnieszka Przybylska-Mazur: Wybrane wielkości statystyczne w podejmowaniu decyzji o prywatnych ubezpieczeniach zdrowotnych	225
Filip Przydróżny: Komunikacja zakładu ubezpieczeń z otoczeniem w kryzysie zaufania	236
Ryszard Pukała: Konsekwencje wstąpienia Rosji do WTO dla rosyjskiego rynku ubezpieczeniowego	245
Joanna Rutecka: Dodatkowe zabezpieczenie emerytalne – charakterystyka i czynniki rozwoju	256
Edyta Sidor-Banaszek: Wykorzystanie wskaźnika ALE (<i>Active Life Expectancy</i>) w ubezpieczeniu od ryzyka niesamodzielności	267
Ewa Spigarska: Sprawozdawczość zakładów ubezpieczeń dla potrzeb rachunkowości i dyrektywy Wyplacalność II – podobieństwa i różnice	278
Ilona Tomaszewska, Renata Pajewska-Kwaśny: Szkody środowiskowe w świetle regulacji zawartych w dyrektywie ELD	288
Tatiana Verezubova: Doskonalenie monitorowania wypłacalności zakładów ubezpieczeń	298
Damian Walczak: Wybrane problemy dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego rolników w Polsce	306
Stanisław Wieteska: Dylematy ubezpieczenia mienia w obiektach wielko-przestrzennych wysokiego składowania od skutków dymu pożarowego	316
Alicja Wolny-Dominiak: Loss reserving using growth curve modeling	331
Wojciech Wiśniewski: Wpływ technologii informatycznych na zmiany organizacji likwidacji szkód	338
Tomasz Zapart: Kalkulacja składki ubezpieczeniowej w ubezpieczeniach komunikacyjnych dla podmiotów gospodarczych.	348
Marta Zieniewicz: Mikroubezpieczenia szansą dla mikro- i małych przedsiębiorstw w Polsce – przykład branży transportowej	359

Summaries

Maria Balcerowicz-Szkutnik, Włodzimierz Szkutnik: Insurance sector in post-Soviet Asian states	27
Teresa H. Bednarczyk: Systemowe znaczenie sektora reasekuracyjnego	36
Krystyna Ciuman: Financialisation within the insurance sector	43
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Analysis of the most important income and cost position for nonlife insurance companies from the Polish market in the time period 2009-2011	56

Andrzej Grzebieniak: The evaluation of marketing tools used by insurance companies in the process of managing the relations with clients	65
Monika Hadaś-Dyduch: Managing risk through insurance	76
Beata Jackowska: The influence of gender structure of the insured on net single premiums in life insurance	86
Beata Jackowska, Tomasz Jurkiewicz, Ewa Wycinka: SMEs' satisfaction with insurance claims settlement	97
Anna Jędrzychowska, Patrycja Kowalczyk-Rólczyńska, Ewa Poprawska: The situation on the motor insurance market in Poland against a background of the European market	109
Marcin Kawiński: Alternative dispute resolution and consumer protection within insurance market	126
Nadezda Kirillova: Ubezpieczenia dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w Rosji	131
Robert Kurek: Supervisory arbitrage at the financial services market – the phenomenon identification	139
Piotr Majewski: Historic vehicles insurance	149
Marek Monkiewicz, Grażyna Sordyl, Bogusław Bamber: Alternative methods of use of the assistance fund managed by the Insurance Guarantee Fund (IGF)	163
Magdalena Mosionek-Schweda: The Altman model as a tool to predict bankruptcy of companies	175
Joanna Niżnik: The reform of pension systems in Middle Europe after the 2008 financial crisis on the example of Czech and Hungary	185
Dorota Ostrowska: Rozwój rynku gwarancji ubezpieczeniowych w Polsce w latach 2006-2012	195
Sylwia Pieńkowska-Kamieniecka: Mandatory occupational pension schemes in Europe	205
Piotr Pisarewicz: New bancassurance standards of insurance investment products and products with saving component	215
Maria Płonka: Directions of internationalization of insurance undertakings with particular emphasis on mutual insurance companies	224
Agnieszka Przybylska-Mazur: Selected statistical values in decision-making when selecting private health insurance	235
Filip Przydróżny: Communication of insurance company with the environment in trust crisis	244
Ryszard Pukała: Consequences of the Russian accession to the WTO for the Russian insurance market	255
Joanna Rutecka: Supplementary old-age pension security – basic characteristics and main factors of its growth	266
Edyta Sidor-Banaszek: Active life expectancy in a stand-alone policy	277

Ewa Spigarska: Reporting of the insurance companies for accounting purposes and the Solvency II Directive – similarities and differences	287
Ilona Tomaszewska, Renata Pajewska-Kwaśny: Impact of EU legislation on the development of environmental insurance	297
Tatiana Verezubova: Control of solvency of insurers of the Republic of Belarus	305
Damian Walczak: Some problems faced by farmers in Poland regarding additional retirement savings	315
Stanisław Wieteska: Property insurance dilemmas in high storage objects from the effects of fire smoke	330
Alicja Wolny-Dominiak: Kalkulacja rezerwy szkodowej z wykorzystaniem krzywej wzrostu	337
Wojciech Wiśniewski: Impact of IT technologies on changes of organization of claims settlement	347
Tomasz Zapart: The calculation of the insurance premium in motor insurance for business entities.	358
Marta Zieniewicz: Microinsurance as a chance for micro and small business – an example of transport industry	366

Magdalena Chmielowiec-Lewczuk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ANALIZA NAJWAŻNIEJSZYCH POZYCJI WYNIKOWYCH WEDŁUG GRUP UBEZPIECZEŃ DZIAŁU II W POLSCE DLA LAT 2009-2011

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza składki, odszkodowań i świadczeń oraz kosztów akwizycji i kosztów administracyjnych w zakładach ubezpieczeń. Dane wykorzystane w analizie opierają się na informacjach prezentowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego. Dlatego też w artykule zastosowano tę klasyfikację produktów ubezpieczeń, która bazuje na ustawowych regulacjach. Informacje o najważniejszych pozycjach wynikowych zostały zaczerpnięte ze sprawozdań finansowych polskich zakładów ubezpieczeń. Okres, który został poddany analizie, to lata 2009-2011.

Słowa kluczowe: ubezpieczenia, składka, koszty.

DOI: 10.15611/pn.2014.342.04

1. Wstęp

Rynek ubezpieczeniowy ma bardzo zróżnicowaną strukturę, gdyż składa się on z wielu bardzo indywidualnych produktów, z których każdy jest adresowany do innej grupy klientów, wiąże się z innym rodzajem ryzyka ubezpieczeniowego i w związku z tym pociąga za sobą inne konsekwencje w postaci różnych przychodów i kosztów. Dlatego też celem niniejszego artykułu jest przedstawienie takiej analizy, która da możliwość spojrzenia na rynek ubezpieczeniowy przez pryzmat różnych produktów a jednocześnie pozwoli na ocenę najważniejszych pozycji wynikowych w postaci przychodów i kosztów.

Najważniejsze pozycje wynikowe są to takie wielkości przychodów i kosztów, które mają największy udział w całościowych przychodach i kosztach ubezpieczyciela i co za tym idzie – największy wpływ na wynik finansowy. Do pozycji tych zaliczono:

- składkę przypisaną brutto,
- odszkodowania i świadczenia brutto,

- koszty akwizycji,
- koszty administracyjne.

Wszystkie te pozycje są wielkościami generującymi przede wszystkim wynik techniczny, lecz pośrednio też ostateczny wynik finansowy. Ponieważ w sprawozdaniu finansowym zakładów ubezpieczeń bardzo istotną rolę odgrywa reasekuracja, zarówno czynna, jak i bierna, to aby wyeliminować jej wpływ na ostateczne wyniki, jako bazowe zostały przyjęte pozycje brutto dla składki i odpowiednio dla odszkodowań. Analiza ta ma również na celu przeprowadzenie badania dotyczącego poszczególnych pozycji przychodów i kosztów, a nie samego wyniku finansowego i rentowności, dlatego też nie zostały uwzględnione rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, których poziom wpływa w sprawozdaniu finansowym na końcowe wyniki zakładu ubezpieczeń.

Zakres badania obejmuje okres trzech ostatnich lat, dla których dane zostały opublikowane, tj. 2009-2011. Lata te są porównywalne, gdyż nie zdarzyło się w tym czasie nic, co by mogło wpłynąć na zmianę obliczania i prezentowania przychodów oraz kosztów. Źródło danych to zagregowane raporty finansowe prezentowane przez Komisję Nadzoru Finansowego w postaci biuletynów rocznych.

2. Najważniejsze pozycje wynikowe z podziałem na grupy ubezpieczeń

Jak zostało to wcześniej wspomniane, analiza pozycji wynikowych zaprezentowana w niniejszym artykule opiera się na ustawowym podziale na grupy ubezpieczeń. Dział, który został wybrany, to pozostałe ubezpieczenia osobowe i majątkowe, czyli dział II. W dziale tym jest 18 ustawowych grup ubezpieczeń. Jednak ze względu na dość dużą liczbę tych grup i jednocześnie spore podobieństwo między niektórymi z nich, a także by ułatwić analizę i porównanie wyników, zostały one dodatkowo połączone w sześć większych, następujących grup:

- I – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe – gr. 1, 2,
- II – ubezpieczenia casco i szkód w transporcie – gr. 3-7,
- III – ubezpieczenia pozostałych szkód – gr. 8, 9,
- IV – ubezpieczenia odpowiedzialności – gr. 10-13,
- V – ubezpieczenia finansowe – gr. 14-16,
- VI – ubezpieczenia pozostałe – gr. 17 i 18.

W tabeli 1 została przedstawiona składka i odszkodowania dla grup ubezpieczeniowych, a także dwie najważniejsze pozycje kosztów działalności ubezpieczeniowej, czyli koszty akwizycji i koszty administracyjne dla trzech lat. Dane te podano w tysiącach złotych.

Pierwszą rzeczą, która jest najbardziej zauważalna, jest duże zróżnicowanie w kwotach poszczególnych grup, i to dla wszystkich czterech pozycji wynikowych. Widać zatem, że nie ma wyrównanej struktury udziału poszczególnych produktów

Tabela 1. Najważniejsze pozycje wynikowe dla grup ubezpieczeniowych działu II

Grupy ubezpieczeń	Składka przypisana brutto			Odszkodowania i świadczenia brutto			Koszty akwizycji			Koszty administracyjne		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
1	1 212 190	1 267 065	1 244 966	258 365	291 965	319 169	378 101	426 937	446 873	124 116	139 433	118 610
2	276 027	343 670	436 167	117 127	134 531	168 426	99 510	117 386	150 505	33 659	39 515	38 399
I	1 488 217	1 610 735	1 681 133	375 492	426 496	487 595	477 611	544 323	597 378	157 775	178 948	157 009
3	4 888 488	5 250 409	5 763 599	3 746 699	3 865 895	3 701 502	907 719	930 019	1 008 254	467 196	326 929	342 941
4	16 991	16 427	33 855	8 120	5 064	15 565	3 722	3 384	5 339	1 732	1 412	2 231
5	20 212	31 919	30 266	12 652	21 263	26 767	2 993	3 530	3 801	2 513	1 926	1 156
6	106 360	89 141	95 769	129 822	105 473	105 681	17 525	16 315	13 287	10 377	8 998	6 523
7	92 094	95 712	106 828	46 922	52 243	56 776	19 748	20 443	21 047	9 738	7 808	8 740
II	5 124 145	5 483 608	6 030 317	3 944 215	4 049 938	3 906 291	951 707	973 691	1 051 728	491 556	347 073	361 591
8	2 174 468	2 396 626	2 825 960	1 212 491	2 364 404	1 403 208	482 372	541 127	641 414	220 377	204 038	203 633
9	1 544 954	1 760 612	1 990 285	555 626	709 708	936 808	413 693	455 256	548 477	143 253	159 307	165 102
III	3 719 422	4 157 238	4 816 245	1 768 117	3 074 112	2 340 016	896 065	996 383	1 189 891	363 630	363 345	368 735
10	7 134 874	7 535 402	8 599 719	5 160 545	5 282 916	5 464 986	959 017	1 117 665	1 212 972	722 047	629 366	682 305
11	24 052	24 322	26 307	735	4 474	2 621	3 159	2 895	3 173	2 731	1 211	1 910
12	25 841	19 136	19 559	6 844	7 101	11 081	2 919	2 713	1 935	2 678	1 943	2 229
13	1 113 476	1 249 534	1 439 889	503 286	616 864	629 481	246 118	284 455	321 408	113 157	113 124	113 931
IV	8 298 243	8 828 394	10 085 474	5 671 410	5 911 355	6 108 169	1 211 213	1 407 728	1 539 488	840 613	745 644	800 375
14	460 102	465 144	544 732	207 950	266 772	175 487	89 274	88 080	121 659	34 815	47 160	57 589
15	277 300	318 195	302 842	59 349	50 429	66 693	49 656	63 090	61 271	23 779	29 318	31 024
16	866 782	787 806	764 613	59 121	88 743	151 997	374 276	433 481	426 542	68 010	62 122	57 520
V	1 604 184	1 571 145	1 612 187	326 420	405 944	394 177	513 206	584 651	609 472	126 604	138 600	146 133
17	96 684	239 848	169 802	5 961	7 236	8 141	56 667	123 894	156 611	11 464	9 345	11 003
18	286 674	346 406	406 297	108 813	181 752	239 981	48 173	81 971	91 028	31 217	56 188	49 816
VI	383 358	586 254	576 099	114 774	188 988	248 122	104 840	205 865	247 639	42 681	65 533	60 819

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.knf.gov.pl.

ubezpieczeniowych, i to zarówno dla wszystkich 18 grup, jak i dla tych 6 połączonych. Drugą cechą jest z kolei podobna, wyrównana wysokość tych kwot w ciągu trzech badanych lat. To świadczy o stabilności rynku. Choć oczywiście nie brakuje wyjątków, jak znaczny spadek składki w grupie 6 (ubezpieczenia casco żeglugi morskiej i śródlądowej) lub trochę mniejszy w grupie 12 (ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową). Są to oczywiście produkty ze sobą powiązane, co świadczy o zmniejszeniu sprzedaży w tej grupie. Spadek składki wykazują również produkty ubezpieczeń finansowych, a przede wszystkim pewne wahania w wysokości zbieranej składki. Wahania takie, i to bardzo duże, są zauważalne również w grupie 17, czyli w ubezpieczeniach związanych z ochroną prawną.

Natomiast w odszkodowaniach, które są w oczywisty sposób powiązane ze zbieraną składką, czyli powinny zachowywać się bardzo podobnie do przychodów, sytuacja nie zawsze się powtarza. Na przykład we wspomnianej grupie ubezpieczeń związanych z żeglugą morską, gdzie widoczny jest spadek składki, pojawia się znaczny wzrost odszkodowań, i to w obu grupach tak samo. Jest to bardzo niekorzystne dla rentowności tych produktów. Podobnie sytuacja wygląda w ubezpieczeniach finansowych, gdzie nastąpił spadek składki, a jednocześnie odszkodowania bardzo wzrosły. Natomiast w grupie ubezpieczeń ochrony prawnej odszkodowania co prawda także wzrosły, ale jest to tendencja jednokierunkowa w przeciwieństwie do składki, gdzie są wahania i zmiany w różnych kierunkach.

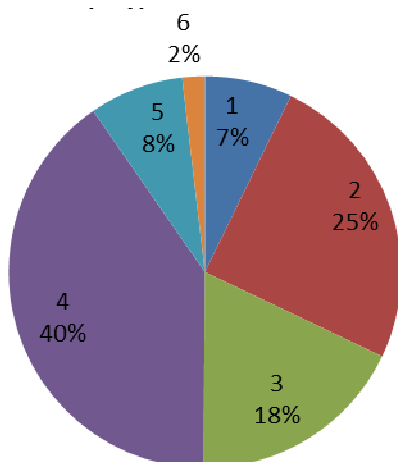
Jeśli chodzi o koszty akwizycji, to na uwagę zasługują podobne produkty jak omawiane wcześniej. Bardzo wyraźnie spadły koszty związane ze sprzedażą ubezpieczeń dotyczących żeglugi morskiej, w obu grupach, co jest potwierdzeniem zmniejszenia sprzedaży tych produktów. Również zauważalny jest spadek tych kosztów w ubezpieczeniach finansowych.

Koszty administracyjne natomiast mają nieco inny charakter i nie są bezpośrednio związane z danymi produktami, tylko są rozliczane za pomocą narzutu, dlatego trudno wiązać je bezpośrednio z poszczególnymi grupami ubezpieczeniowymi. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że wykazują one, przynajmniej częściowo, tendencje spadkowe, co jest bardzo pozytywne dla polityki kosztowej zakładów ubezpieczeń.

3. Analiza struktury rynku ubezpieczeniowego według pozycji wynikowych

Celem tego badania jest przedstawienie struktury czterech omawianych pozycji wynikowych w odniesieniu do udziału w nich poszczególnych grup ubezpieczeń. Ciekawe jest również porównanie tych struktur względem siebie. Jeśli porówna się wysokości poszczególnych kwot przychodów i kosztów, to widać pewną stabilność, dlatego też w niniejszym artykule zostanie przedstawiona struktura tylko dla jednego, ostatniego roku, czyli dla 2011.

Na rysunku 1 została przedstawiona struktura składki przypisanej brutto dla sześciu połączonych grup ubezpieczeń.

Rys. 1. Struktura składki przypisanej brutto w roku 2011

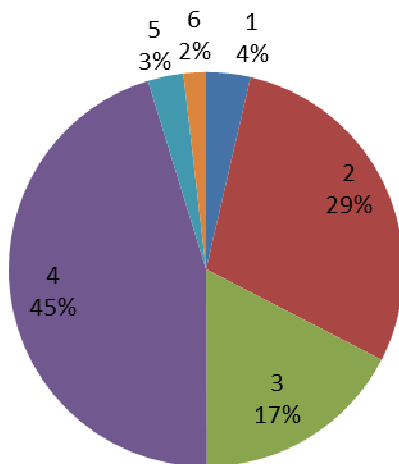
Źródło: opracowanie własne.

Największy udział – 40%, w składce ma grupa IV, czyli ubezpieczenia odpowiedzialności, druga w kolejności to grupa II, która obejmuje ubezpieczenia casco. Oczywiście trzeba pamiętać o tym, że są to grupy stosunkowo duże w porównaniu z pozostałymi, bo łącznie zawierają 9 grup ustawowych, czyli połowę z całości. Mimo to, udział w składce jest większy niż 50%, a więc mają one duży wpływ na generowanie przychodów dla rynku ubezpieczeniowego. Na rysunku 2 widać z kolei strukturę odszkodowań i świadczeń brutto dla roku 2011.

Przy strukturze odszkodowań widać natomiast znaczącą różnicę w udziale dwóch pierwszych grup w porównaniu do składki. Przy przychodach ich łączny udział wynosi 65%, przy odszkodowaniach aż 74%. Jest to różnica 9%, którą można określić mianem „znacząca”. Kolejność jednak pozostaje bez zmian, a dość duże różnice w ostatnich grupach mogą wynikać z ich stosunkowo niewielkiego udziału w całości, przez co niewielkie różnice w kwotach mogą wpłynąć na zmianę udziału.

Na rysunku 3 przedstawiono strukturę kosztów akwizycji w 2011 roku. W porównaniu z dwoma poprzednimi rysunkami sytuacja wygląda w tym przypadku trochę inaczej. Kolejność co prawda jest prawie taka sama, ale udziały poszczególnych grup są nieco inne. Przede wszystkim na uwagę zasługuje fakt, iż pierwsze trzy grupy, tj. ubezpieczenia odpowiedzialności, casco oraz innych szkód, mają bardzo podobne udziały w kosztach, a jednocześnie wszystkie trzy stanowią 72% całości,

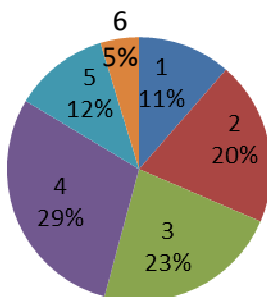
Odszkodowania i świadczenia - rok 2011

Rys. 2. Struktura odszkodowań i świadczeń brutto w roku 2011

Źródło: opracowanie własne.

Koszty akwizycji - rok 2011

Rys. 3. Struktura kosztów akwizycji dla roku 2011

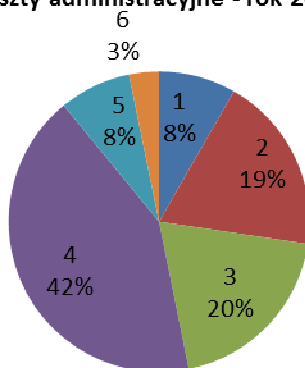
Źródło: opracowanie własne.

co jest co prawda pomiędzy udziałem w składce a odszkodowaniami, ale w tamtych dwóch pozycjach dotyczyło to tylko dwóch pierwszych grup, a tu aż trzech. Oznacza to, że ubezpieczenia odpowiedzialności są stosunkowo tanie w sprzedaży,

ale za to pozostałe wszystkie grupy wymagają poniesienia wyższych kosztów akwizycji w porównaniu ze składką, którą przynoszą.

Na rysunku 4 zaprezentowano strukturę kosztów administracyjnych dla roku 2011.

Koszty administracyjne - rok 2011

Rys. 4. Struktura kosztów administracyjnych dla roku 2011

Źródło: opracowanie własne.

Ponieważ koszty administracyjne, jak zostało to wcześniej napisane, mają charakter pośredni, to w strukturze tej kumulują się jakby wszystkie trzy pozostałe pozycje, przez co udział poszczególnych grup produktów jest taką „nieformalną” średnią pozostałych. Z jednej strony największy udział ma grupa ubezpieczeń odpowiedzialności (tak jak przy składce i odszkodowaniach), z drugiej strony – ostatnie grupy ubezpieczeń nie mają takiego nieznaczącego udziału jak przy składce i odszkodowaniach, a bardziej struktura ta przypomina koszty akwizycji.

3. Ranking grup ubezpieczeniowych według pozycji wynikowych

Następnym etapem niniejszej analizy jest przedstawienie rankingu według kolejności poszczególnych osiemnastu grup ubezpieczeniowych dla czterech omawianych pozycji wynikowych. Ranking ten jest zaprezentowany na rys. 4. Struktura kosztów administracyjnych dla roku 2011 tab. 2, ale tylko dla ostatniego roku, tj. 2011, gdyż podobnie jak było to wcześniej wspomniane, istnieje dość duża stabilność rynku, co powoduje, że nie ma znaczących różnic w ostatnich latach.

Tabela 2. Ranking grup ubezpieczeniowych według pozycji wynikowych dla 2011 roku

Grupy ubezpieczeń	Składka przypisana brutto	Grupy ubezpieczeń	Odszkodowania i świadczenia brutto	Grupy ubezpieczeń	Koszty akwizycji	Grupy ubezpieczeń	Koszty administracyjne
10	8 599 719	10	5 464 986	10	1 212 972	10	682 305
3	5 763 599	3	3 701 502	3	1 008 254	3	342 941
8	2 825 960	8	1 403 208	8	641 414	8	203 633
9	1 990 285	9	936 808	9	548 477	9	165 102
13	1 439 889	13	629 481	1	446 873	1	118 610
1	1 244 966	1	319 169	16	426 542	13	113 931
16	764 613	18	239 981	13	321 408	14	57 589
14	544 732	14	175 487	17	156 611	16	57 520
2	436 167	2	168 426	2	150 505	18	49 816
18	406 297	16	151 997	14	121 659	2	38 399
15	302 842	6	105 681	18	91 028	15	31 024
17	169 802	15	66 693	15	61 271	17	11 003
7	106828	7	56 776	7	21 047	7	8 740
6	95 769	5	26 767	6	13 287	6	6 523
4	33 855	4	15 565	4	5 339	4	2 231
5	30 266	12	11 081	5	3 801	12	2 229
11	26 307	17	8 141	11	3 173	11	1 910
12	19 559	11	2 621	12	1 935	5	1 156

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.knf.gov.pl.

Jak widać w tab. 2, największy udział we wszystkich czterech pozycjach wynikowych mają ubezpieczenia grupy 10, czyli ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów lądowych. Zapewne mają one duży wpływ na to, co było prezentowane w tab. 1 lub na rys. 1-4, gdzie największy udział miały wszystkie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, natomiast tutaj widać dlaczego. Konsekwencją tego jest drugie miejsce ubezpieczeń z grupy 3, tj. ubezpieczenia casco pojazdów lądowych. Są one ze sobą oczywiście powiązane i w zasadzie mogłyby być rozpatrywane razem, gdyż najczęściej są razem sprzedawane.

W dalszej kolejności pojawiają się w tym zestawieniu ubezpieczenia grup 8 i 9, czyli ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami lub innymi zdarzeniami losowymi. Warto zwrócić uwagę, że dla wszystkich pozycji wynikowych cztery pierwsze miejsca są takie same. Widać zatem, że są to cztery najważniejsze grupy produktów dla polskiego rynku ubezpieczeń.

Natomiast na pozostałych miejscach kolejność wygląda inaczej, na przykład na miejscu piątym, jeśli chodzi o składkę i odszkodowania, znajdują się ubezpieczenia ogólnej odpowiedzialności cywilnej, ale w przypadku kosztów na pierwszym miejscu są ubezpieczenia wypadku, co świadczy o dość wysokich kosztach sprzedaży tych produktów. Jednak jeśli porówna się dalsze miejsca, to widać, że te różnice nie są znaczące.

Najmniejsze z kolei znaczenie mają ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów powietrznych, czyli grupa 11, która znajduje się na ostatnich miejscach we wszystkich pozycjach wynikowych.

Jest to, jak widać, niewielka grupa klientów, a jednocześnie z niewielką szkodowością. Podobnie sytuacja wygląda dla grupy ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową, z tym że tak jak wcześniej było to omawiane, w ostatnich latach nastąpił duży spadek sprzedaży tych ubezpieczeń, stąd też taka ich pozycja w tym rankingu.

Inną ciekawą rzeczą jest natomiast to, co było już widoczne we wcześniejszych zestawieniach, że ubezpieczenia finansowe oraz ubezpieczenia ochrony prawnej to produkty bardzo niestabilne. Jest to również widoczne w tab. 2, gdyż grupy 14-17 mają bardzo różne miejsca w tym zestawieniu w zależności od pozycji wynikowej.

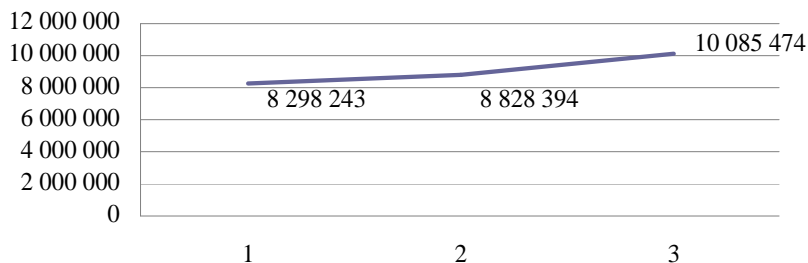
4. Tendencje pozycji wynikowych w badanym okresie

Ostatnią częścią tej analizy jest zaprezentowanie tendencji dla składki, odszkodowań oraz kosztów akwizycji i administracyjnych. Z tym że w niniejszym artykule przedstawiono te tendencje na przykładzie tylko jednej grupy, czyli tej, która ma największe znaczenia dla całego rynku, tj. dla połączonej grupy IV, która obejmuje ubezpieczenia odpowiedzialności. Dzięki poprzedniemu punktowi wiadomo również, że tak naprawdę grupę tę „tworzą” przede wszystkim ubezpieczenia komunikacyjne pojazdów lądowych.

Na rysunku 5 została przedstawiona składka brutto dla ubezpieczeń odpowiedzialności z lat 2009-2011. Składka ta ma tendencję rosnącą, aczkolwiek przyrost ten nie jest bardzo dynamiczny. Jest on znacznie większy w 2011 roku niż w roku poprzednim w stosunku do 2009. Przy okazji badania tendencji składki brutto dla grupy IV warto zwrócić uwagę na szczegółowe dane w tab. 1, gdzie prawie we wszystkich grupach ubezpieczeń połączonej grupy IV (poza grupą 12) nastąpił w miarę proporcjonalny przyrost składki, z tym że faktycznie jest on stosunkowo większy w ostatnim roku niż wcześniej. Zresztą jeśli się przyjrzymy wszystkim grupom łączonym, to tendencje są podobne i gdyby one zostały zaprezentowane graficznie, wykresy te byłyby bardzo podobne do tego na rys. 5. Jedynym wyjątkiem jest ostatnia grupa, gdzie nastąpił spadek, ale wpływ mają na to ubezpieczenia ochrony prawnej, które mają olbrzymie wahania w składce.

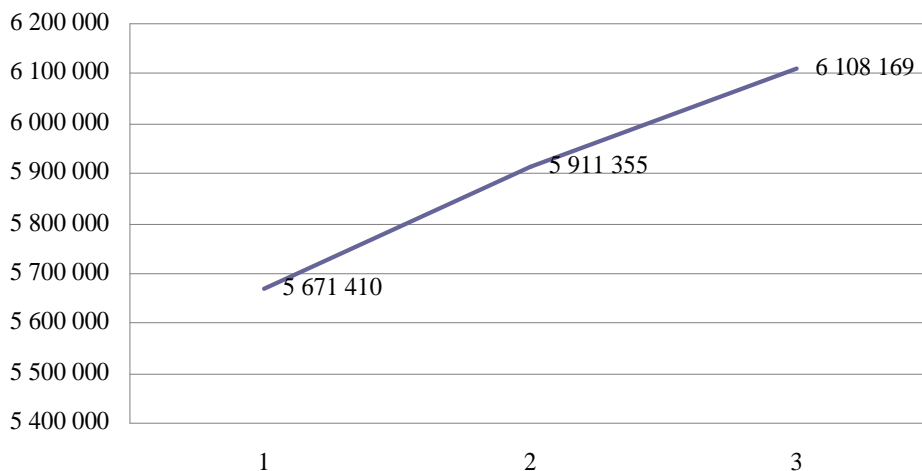
Na rysunku 6 zostały zaprezentowane odszkodowania i świadczenia brutto dla grupy IV w badanym okresie.

W przypadku odszkodowań i świadczeń sytuacja jest podobna, choć rysunek 6 może trochę wprowadzać w błąd, gdyż jeśli się go porówna z poprzednim rysunkiem, to wydaje się, że odszkodowania przyrosły bardziej. Jednak kwoty tych przyrostów sugerują, że sytuacja jest wręcz odwrotna. To składka przyrasta szybciej, co jest bardzo dobre, gdyż wpływa pozytywnie na rentowność produktów. Podobnie jak przy składce, jeśli przeanalizujemy szczegółowe dane z tab. 1, to dla odszkodowań prawie wszystkie grupy ubezpieczeń odpowiedzialności mają tendencję rosnącą, poza jedną, ale w tym przypadku jest to inna grupa niż dla składki, a mianowicie grupa 11.

Rys. 5. Składka brutto dla grupy IV w latach 2009-2011

Źródło: opracowanie własne.

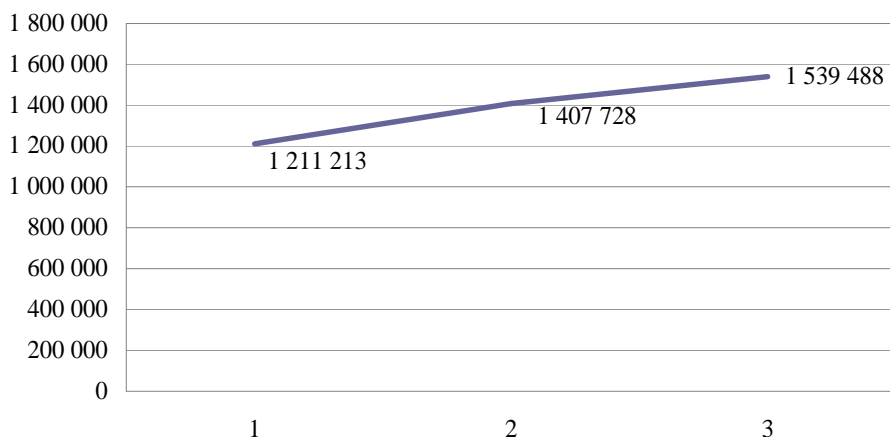

Rys. 6. Odszkodowania i świadczenia brutto dla grupy IV w latach 2009-2011

Źródło: opracowanie własne.

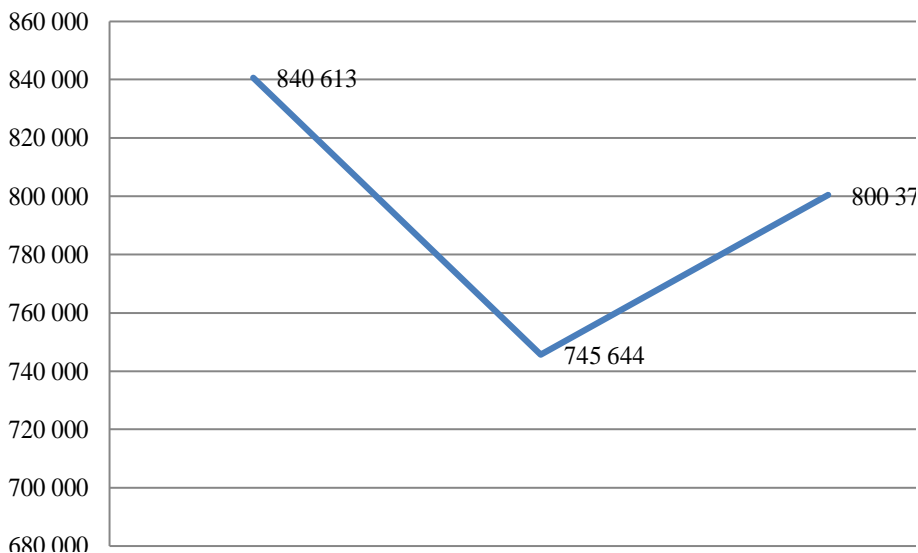
Na kolejnym rys. 7 przedstawiono koszty akwizycji.

Koszty akwizycji zachowują się bardzo podobnie do składki, ponieważ zazwyczaj te dwie pozycje są trochę od siebie zależne. Koszty związane z przygotowaniem produktów do sprzedaży muszą zachowywać się tak jak przychody ze sprzedaży. Jeśli więcej sprzedajemy, generujemy większą składkę, a jednocześnie ponosimy większe koszty związane ze sprzedażą. Stąd takie wyniki. Natomiast jeśli przyjrzymy się szczegółowemu zestawieniu dla grup ubezpieczeń, to przy tendencji wzrostowej kosztów akwizycji widać oba wyjątki, które pojawiły się przy składce i odszkodowaniach. Zarówno grupa 11, jak i 12 wykazują wahania lub spadki.

Rys. 7. Koszty akwizycji dla grupy IV w latach 2009-2011

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 8. Koszty administracyjne dla grupy IV w latach 2009-2011

Źródło: opracowanie własne.

Na ostatnim rysunku 8 przedstawiono koszty administracyjne. Tak jak było wspomniane już wcześniej, nie są to koszty bezpośrednio powiązane ze sprzedażą, dlatego też ich związek ze składką, odszkodowaniami i akwizycją jest niewielki. Nie oznacza to jednak, że takiego związku w ogóle nie ma. Oczywiście, że jeśli zakład ubezpieczeń znacznie zwiększa swoją sprzedaż, to muszą wzrosnąć również koszty administracyjne. Natomiast przy niewielkich wzrostach wcale nie musi być takiej zależności.

Jeśli porówna się tendencje kosztów administracyjnych z wcześniejszymi trzema pozycjami, to można zauważyć, że zachowują się one zupełnie inaczej. Widać wyraźny spadek, który nastąpił przede wszystkim w roku 2010. Jeśli natomiast znów przyjrzymy się szczegółowym danym w tab. 1, to widać, że każda z łączonych grup zachowuje się nieco inaczej. W niektórych grupach koszty te rosną, w innych spadają, a jeszcze w innych raz rosną, raz spadają. Jeśli chodzi o grupę 4, to na spadek kosztów akwizycji największy wpływ mają komunikacyjne ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Zachowują się one prawie identycznie jak koszty całej grupy 4.

5. Wnioski

Celem niniejszego artykułu było przeanalizowanie najważniejszych pozycji wynikowych, takich jak składka, odszkodowania i świadczenia oraz koszty akwizycji i administracyjne z uwzględnieniem grup ubezpieczeń w dziale II na polskim rynku. Przeprowadzona analiza obejmowała badanie danych kwotowych, struktury udziału, a także tendencji w ciągu trzech lat. Do najważniejszych wniosków można zatem zaliczyć, to że:

- bardzo duże znaczenie mają ubezpieczenia komunikacyjne – ta grupa produktów jest w dalszym ciągu jedną z grup najlepiej sprzedających się ubezpieczeń w Polsce, której wyniki mają olbrzymi wpływ na cały rynek, a jednocześnie wykazują wzrost składki przy spadku kosztów administracyjnych, co jest bardzo korzystne dla rentowności i wyników,
- da się zauważyć spadek sprzedaży i składki przy wzroście odszkodowań dla ubezpieczeń dotyczących żegluga morskiej i śródlądowej – jest to grupa wyraźnie wyróżniająca się negatywnie, która co prawda nie ma znaczącego udziału w całym rynku, lecz jednak jej wyniki odbiegają od pozostałych,
- występuje duża niestabilność w ubezpieczeniach finansowych i ochrony prawnej – jakiegokolwiek wahania są niekorzystne dla rynku, tym bardziej że trudno określić kierunek tych wahań; jest to grupa ubezpieczeń skierowana w szczególności do przedsiębiorców, dlatego też ta sytuacja nie świadczy dobrze o wykorzystaniu ubezpieczeń w zarządzaniu ryzykiem różnych podmiotów gospodarczych,
- widać również niewielkie znaczenie ubezpieczeń związanych ze statkami powietrznymi.

Przedstawiona powyżej analiza nie może stanowić oczywiście podstawy do jednoznacznej oceny sytuacji, gdyż czasami wpływ na pewne wyniki mają czynniki, których działania nie da się bezpośrednio opisać za pomocą danych finansowych. Mimo to, stanowi ona pewne zestawienie, które daje możliwość spojrzenia na poszczególne grupy produktów, których wyniki mogą być czasami znacząco różne od całego rynku.

Literatura

- Gąsioriewicz L., *Finanse zakładów ubezpieczeń majątkowych. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Beck, Warszawa 2009.
- Karmańska A., Kędziora K., Lament M., *Rachunkowość finansowa zakładów ubezpieczeń*, Difin, Warszawa 2003.
- www.knf.gov.pl.
- www.piu.org.pl.

ANALYSIS OF THE MOST IMPORTANT INCOME AND COST POSITION FOR NONLIFE INSURANCE COMPANIES FROM THE POLISH MARKET IN THE TIME PERIOD 2009-2011

Summary: The aim of the paper is the analysis of premium, claims paid and acquisition and administrative costs in insurance companies. Data used in this analysis are based on the information presented in reports by Polish Financial Supervision Authority. That is why insurance products division is the same as in regular insurance classification which is based on the legislation insurance act. Information about costs and incomes is taken from the financial statements of Polish insurance companies. The time period which is analyzed is from 2009 to 2011.

Keywords: insurance, premium, costs.